

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Гістології, цитології та ембріології
Навчальний рік 2024-2025

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Підготовка до складання ЄДКІ (етап І) зі спеціальності 221

**«Стоматологія» (гістологія,
цитологія та ембріологія)**

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент Вибірковий

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність « 221 «Стоматологія» »
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Стоматологія»

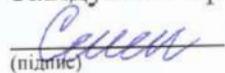
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс 3

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
Гістології, цитології та ембріології

Протокол від
“30” серпня 2022 року № 14

Завідувач кафедри

(підпис)

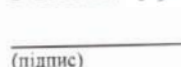
О.Ю. Степаненко
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем

Природнично-наукової
підготовки
(назва)

Протокол від
“31” серпня 2022 року № 1

Голова

(підпис)

О.Ю. Вовк
(ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Степаненко Олександр Юрійович, завідувач кафедри, д.м.н., професор

(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

2. Деєва Тетяна Володимирівна, к.б.н., доцент

(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1. Степаненко Олександр Юрійович, завідувач кафедри, професор, д.м.н.

Професійні інтереси: структурно-функціональна організація нервової системи, індивідуальна анатомічна мінливість структур і органів організму людини.

Профайл: <http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=10106>

Контактний телефон: 099 980 54 99

Корпоративна пошта: oy.stepanenko@knmu.edu.ua

Консультації: очні – щоденно, з 9.00 до 16.00 з урахуванням розкладу;
дистанційні – Google Meet

Локація: кім.62

2. Мірошниченко Олена Вікторівна, професор, к.м.н.

Професійні інтереси: індивідуальна анатомічна мінливість структур і органів організму людини

Профайл: <http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=12026>

Контактний телефон: 067 717 92 74

Корпоративна пошта: ov.miroshnichenko@knmu.edu.ua

Консультації: очні – щоденно, з 9.00 до 16.00 з урахуванням розкладу;
дистанційні – Google Meet

Локація: кім.52

3. Рихлік Светлана Василівна, доцент, к.м.н.

Професійні інтереси: індивідуальна анатомічна мінливість структур і органів організму людини

Профайл: <http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=11608>

Контактний телефон: 066 062 5418

Корпоративна пошта: sv.rykhlik@knmu.edu.ua

Консультації: очні – щоденно, з 9.00 до 16.00 з урахуванням розкладу;
дистанційні – Google Meet

Локація: кім.51

4. Самосудова Людмила Вікторівна, ст. викладач, к.м.н.

Професійні інтереси: Розвиток, життєдіяльність та гістологія сполучних тканин

Профайл: <http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=11908>

Контактний телефон: 050 247 4039

Корпоративна пошта: lv.samosudova@knmu.edu.ua

Консультації: очні – щоденно, з 9.00 до 16.00 з урахуванням розкладу;
дистанційні – Google Meet

Локація: кім.43

5. Клочко Наталія Іванівна, ст. викладач

Професійні інтереси: індивідуальна анатомічна мінливість структур і органів організму людини

Профайл: <http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=7667>

Контактний телефон: 097 055 7159

Корпоративна пошта: ni.klochko@knmu.edu.ua

Консультації: очні – щоденно, з 9.00 до 16.00 з урахуванням розкладу;
дистанційні – Google Meet

Локація: кім.52

6. Мар'єнко Наталія Іванівна, ст. викладач, к.м.н.

Професійні інтереси: індивідуальна анатомічна мінливість структур і органів організму людини

Профайл: <http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=9222>

Контактний телефон: 095 140 5088

Корпоративна пошта: ni.marienko@knmu.edu.ua

Консультації: очні – щоденно, з 9.00 до 16.00 з урахуванням розкладу;
дистанційні – Google Meet

Локація: кім.63

7. Абрамчук Аліна Борисівна, асистент

Професійні інтереси: індивідуальна анатомічна мінливість структур і органів організму людини

Профайл: <http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=11855>

Контактний телефон: 050 176 6869

Корпоративна пошта: ab.abramchuk@knmu.edu.ua

Консультації: очні – щоденно, з 9.00 до 16.00 з урахуванням розкладу;
дистанційні – Google Meet

Локація: кім. 45

Кафедра гістології, цитології та ембріології розташована за адресою:

Харків, пр. Науки, 4. Корпус УЛК, 3-ий поверх.

Аудиторії для лекцій і практичних занять: корпус УЛК, відповідно до затвердженого розкладу занять.

На нашій кафедрі 4-х годинні заняття, початок занять о 9.00 і 13.20.

З урахуванням перерв класи відбуваються:

якщо початок о 9 годині

9.00-9.45

9.55-10.40

11.10 – 11.55

12.05 – 12.50

якщо початок о 13.20

13.20- 14.05

14.15 – 15.00

15.30 – 16.15

16.25 – 17.10

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Підготовка до складання ЄДКІ (етап І) зі спеціальності 221«Стоматологія» (гістологія, цитологія та ембріологія)» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія», другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності «221 «Стоматологія» - магістри».

Опис освітнього компоненту (анотація)

Курс «Підготовка до складання ЄДКІ (етап І) зі спеціальності 221«Стоматологія» (гістологія, цитологія та ембріологія)» призначений для удосконалення та класифікації знань, які були отримані на кафедрі гістології, цитології та ембріології на 1 курсі. Також цей курс повинен допомогти студентам отримати більш цілісне уявлення про системи організму в результаті інтеграції знань анатомії, гістології та біології. Курс також дає можливість студенту заповнити прогалини в знаннях, які з якоїсь причини утворилися при вивченні предмета. Все це разом узятє надасть можливість студенту якнайкраще підготуватися до ЄДКІ.

Міждисциплінарні зв'язки: курс гістології тісно пов'язаний з викладанням інших медико-біологічних наук, таких як біологія, анатомія, патологічна анатомія, клінічні дисципліни. Практично на кожній клінічній кафедрі студенти повертаються до знань, що булополучено на кафедрі гістології.

Пререквізити. Базується на вивченні студентами медичної біології, анатомії людини, гістології, цитології і ембріології, біофізики, латинської мови, етики, філософії, екології та інтегрується з цими дисциплінами;

Постреквізити. Гістологія закладає основи вивчення студентами фізіології, біохімії, патологічної анатомії та патологічної фізіології, пропедевтики клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з гістології, цитології та ембріології в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE:
<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=44>

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту є формування у студентів сучасних знань про структурну організацію процесів життєдіяльності людини і можливості цілеспрямованого впливу на них.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є вміння, які кожен студент повинен отримати до кінця цього курсу:

1. Застосовувати системний підхід до вирішення завдань з бази Крок-1.
2. Сформулювати цілісне уявлення про системи організму в результаті інтеграції знань анатомії, гістології та біології.

3. Вмити застосовувати набуті знання при вирішенні завдань, що знаходяться на межі анатомії та гістології або гістології та біології.

4. Заповнити прогалини в знаннях, які з якоїсь причини утворилися при вивченні предмета.

1.3 Компетентності та результати навчання. Результатом вивчення дисципліни повинне бути формування у студента теоретичного фундаменту для успішного проходження атестації ЄДКІ, а саме: - здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;

- готовність рішати стандартні завдання, пов'язані з професійною діяльністю, з використанням інформаційних, бібліографічних ресурсів, медико-біологічної термінології з урахуванням вимог інформаційної безпеки;

- здатність до оцінки морфофункціональних, фізіологічних станів і патологічних процесів в організмі людини для рішення професійних завдань.

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування студентами компетентностей:

- *інтегральна* компетентність: набуття знань що до структурно-функціональної єдності будови органів та тканин;

- *загальна* компетентність: набуття знань що до мікроскопічної структури клітин, тканин та органів;

- *спеціальна* (фахова, предметна) компетентність: набуття знань та умінь що до визначення меж між нормою і патологією. Уміння визначати відхилення у будові органів і тканин. Вільне володіння навичками мікроскопії.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН1 Володіти загальними та спеціальними фундаментальними та професійно-орієнтованими знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, необхідними для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді.

ПРН2 Володіти знаннями щодо психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення.

ПРН3 Застосувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

- 1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальний навичок (Soft skills): уміння вести професійний диспут з колегами; уміння грамотна та доступно спілкуватися з пацієнтом та його родичами; вміння виступати на публіці; стресостійкість; готовність виконувати рутинну роботу; вміння приймати рішення; відповідальність.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
Підготовка до складання ЄДКІ (етап І) зі спеціальності 221
«Стоматологія» (гістологія,
цитологія та ембріологія)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 0,5	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Вибіркова	
Загальна кількість годин - 15	Спеціальність: 221 «Стоматологія» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		3-й	3-й
		Семестр	
		5-й	
		Лекції	
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 10 самостійної роботи студента - 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Другий (магістерський рівень)		
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		5 год.	
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
Розділ 1 Цитологія, ембріологія. Загальна гістологія				
1	Тканини як складові органів і систем; специфічні риси будови. Розбір задач з бази Крок -1	2	розповідь-пояснення, бесіда, презентація, дискусія	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); тестовий контроль
2	Будова органів травної та дихальної системи Розбір задач з бази Крок -1	2	розповідь-пояснення, бесіда, презентація, дискусія	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); тестовий контроль
3	Видільна і статева система. Розбір задач з бази Крок -1	2	розповідь-пояснення, бесіда, презентація, дискусія	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); тестовий контроль
4	Будова ротової порожнини, зуба та тканин пародонта. Розбір задач з бази Крок -1	2	розповідь-пояснення, бесіда, презентація, дискусія	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); тестовий контроль
5	Розбір задач з бази Крок -1	2	розповідь-пояснення, бесіда, презентація	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); тестовий контроль

2.2.2. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Базофілія та оксіфілія цитоплазми як прояв функціонального стану клітини	1	Презентація, доповідь, онлайн консультування.	Усне опитування (індивідуальне); виступ на задану тему
2	Сенсорні і регуляторні системи організму.	2	_____»_____	_____»_____
3	Будова серцево-судинної системи	1	_____»_____	_____»_____
4	Оваріально-менструальний цикл та його регуляція	1	_____»_____	_____»_____

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ» від 21.08.2021 №181.

3.2 Поточна навчальна діяльність (ПНД) контролюється викладачем групи на кожному практичному занятті. Контроль передбачає: вхідний контроль, а також усну співбесіду наприкінці заняття. Після засвоєння кожної теми студенту виставляються оцінки по 4-бальній системі. Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми.

3.3 Залік проводиться викладачем на останньому занятті у вигляді усного опитування та передбачає врахування ПНД. Оцінка визначається відміткою – «зараховано», «не зараховано».

Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін виставляється оцінка F_x , якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку або іспиту, але не склали його. Оцінка F виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку або іспиту.

Оцінки " F_x " або " F " ("незадовільно") виставляються студентам, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту відповідну оцінку за шкалами (Таблиця 6) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формами: У-5.03А – залік; У-5.03Б – іспит; У-5.03В – диференційований залік.

3.4 Самостійна робота здобувача (СРЗ)

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

3.5. Правила оскарження оцінки

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчального процесу:

1. Не спізнюватися на заняття, в разі запізнення більш, ніж на 15 хвилин, студент отримує «нб».
2. Студенти допускаються до занять і лекцій тільки в білих халатах.
3. Студент повинен бути готовий до кожного заняття, мати заповнений робочий зошит.
4. Під час занять не вести сторонні розмови; не заважати товаришеві, коли він відповідає.
5. Будь ласка, не використовуйте такі пристрої для незаконного копіювання матеріалів як смартфони, камери окулярів та інші види записуючих пристроїв. Всі цифрові пристрої потрібно класти або в рюкзак, або в кишеню. Використання таких пристроїв під час тестування є формою обману. Якщо викладач побачив як ви списуєте під час тесту, він має право позбавити вас 1 бала.
6. Під час іспитів також всі цифрові пристрої потрібно класти або в рюкзак, або в кишеню. Якщо ми бачимо, що у вас в руці або на вашому столі є мобільний телефон або інший цифровий пристрій, ми не переходимо до іспитів. Ніяких виправдань не буде прийнято за подібні порушення, тому переконайтеся, що всі цифрові пристрої знаходяться в кишені чи рюкзаку до закінчення іспитів.
7. Якщо у вас виникли питання по предмету під час заняття, то не соромтеся задати їх вашому викладачеві. Якщо ж ви все-таки отримали незадовільну оцінку, то відпрацюуйте її зі своїм викладачем в усній формі.
8. Пропущене заняття ви можете відпрацювати з черговим викладачем кожен день після 13.20. При цьому не забувайте, що пропустивши 4 години, ви повинні відпрацювати як мінімум 2 години.
9. Пам'ятайте будь ласка, що у викладача є життя поза кафедри. Не намагайтеся зв'язатися з ним по телефону після 17.00 і до 9.00 в будні і не турбуйте в вихідні дні.
10. Дбайливо ставитися до майна кафедри. Особливо акуратно працювати з мікроскопом і мікропрепаратами.
11. Не вживайте, будь ласка, їжу в кімнаті для занять.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Гістологія, цитологія та ембріологія: Підручник за ред. О.Д. Луцик, Ю. Б.Чайковський. - Вінниця: «Нова книга», 2018.-592 с.
2. Гістологія, цитологія та ембріологія: Атлас: навч. посіб. /О.Ю. Степаненко, О.В. Мірошніченко, Л.О. Зайченко та ін..- Київ: ВСВ «Медицина», 2017. – 152 с.

Допоміжна

1. Медична ембріологія з основами тератології: навч.посіб. за ред. Ю.В.Чайковського. Ю.В. Сілкина, М.П. Веротвелян, Н.О.Данкевич- Вінниця: «Нова книга», 2019.-208 с.
2. А.Хэм, М. Кормак. Гистология. М.: Мир, 1982, т.1-4.
3. Junqueira's Basic Histology.- Text and Atlas. Anthony L. Mescher. – McGraw-Hill Education, 2013- 1186p.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Дорогі студенти. Всю інформацію, необхідну для успішного освоєння курсу гістології, ви знайдете на платформі дистанційного навчання ХНМУ Moodle. На головній сторінці знайдете кафедру гістології, цитології та ембріології, потім виберете свою спеціальність (медики, стоматологи і т.д.). Вся рекомендована і додаткова література, атласи, відеолекції і відеопрезентації, питання Крок-1 і питання для самоконтролю - це все ми приготували для вас.

<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=44>

Звертаємо вашу увагу, що для вас також створено ютуб-канал кафедри, де розміщено лекцій.

<https://www.youtube.com/channel/UC3rbbyWz9RwBQFyeO3A8P3g/featured>

8. ІНШЕ

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx